

บทที่ 3

มหาตมะ คานธีกับสัตยาเคราะห์ตามหลักอหิงสาธรรม รากฐานความคิดของสัตยาเคราะห์

การที่เราจะเข้าใจถึงสัตยาเคราะห์ เราจำเป็นต้องเข้าใจรากฐานของสัตยาเคราะห์ คือ สัตย์ อหิงสา เสียก่อน เนื่องจากสัตย์ อหิงสา และสัตยาเคราะห์ มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับระบบความคิดของท่านมหาตมะ คานธี ในการนำทั้ง 3 สิ่ง เข้ามาร่วมในการแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี

สัตย์

สัตย์ หมายถึง สัจจะหรือ ความจริง(Truth) ซึ่งเป็นสิ่งสมบูรณ์ของอำนาจและเหตุผลของความมีอยู่ทั้งหมด สัตยะมาจากคำว่าสัตในภาษาสันสกฤต หมายถึง สิ่งที่มีอยู่เที่ยงแท้ถาวร มีความถูกต้อง จริงแท้ถาวร ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้ก็คือ พระผู้เป็นเจ้าตามทัศนะของศาสนาฮินดู ดังนั้น สัตย์ สัตยะ สัจจะ สัต และความจริงจึงเป็นคำที่ใช้แทนกันได้ และมีความหมาย คือ พระผู้เป็นเจ้า (มหาตมะ คานธี, 2539ข : 119)

ลัทธินิโวกะเวทานตะ ให้ความหมายของสัตว่าเป็นพรหมัน¹ หรือสิ่งแท้จริง มีความหมายตรงข้ามกับ อสัต ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่จริงแท้ พรหมันเป็นจิต มีความหมายตรงข้ามกับอจิต พรหมันเป็นอนันตะมีความหมาย ตรงข้ามกับสภาวะที่เรียกว่าทุกข์ ทั้ง 3 คำ คือ สัต จิต อนันตะ ลัทธินิโวกะเวทานตะ ถือว่าเป็นคำพูดที่อธิบายถึงลักษณะของ

---

¹ พรหมัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับอาดมัน ซึ่งเป็นสิ่งสมบูรณ์ที่มีลักษณะเป็นอุดรภาพคือ อยู่เหนือปรากฏการณ์ธรรมชาติทุกอย่าง เป็นสิ่งเที่ยงแท้เพียงอย่างเดียว สิ่งทั้งหลายที่ดำรงอยู่จะเสื่อมสลายไปในสิ่งทีเรียกว่าพรหมัน พรหมันเป็นมูลภาวะของความเป็นไปทุกอย่างในสากลจักรวาล นอกจากพรหมันก็ไม่มีอะไรอีกที่เป็นสิ่งซึ่งมีอยู่จริง พรหมันจึงเป็นหนึ่งไม่มีสอง มีความเป็นเอกภาพอยู่ตลอดเวลา เที่ยงแท้ไม่แปรเปลี่ยน พรหมันอยู่เหนือกาลและเทศะ เป็นเบื้องต้นของสรรพสิ่งและเป็นที่สุดของสรรพสิ่ง แต่ตัวมันเองไม่มีเบื้องต้นและไม่มีที่สิ้นสุด

พรหมันได้ดีที่สุด เท่าที่ภาษาพูดจะฟังเป็นไปได้ แต่ทั้ง 3 คำนี้ก็ไม่ว่าจะอธิบายถึงภาวะพรหมันได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งนี้เนื่องจากสภาวะอันแท้จริงของพรหมันเป็นสิ่งที่อยู่เหนือวิสัยของคำพูดนั่นเอง ฉะนั้นภาษาพูดจึงไม่อาจใช้กำหนดลักษณะของพรหมันได้ เพราะภาษาหรือคำพูดเป็นสิ่งที่อยู่ในระดับเดียวกับเหตุผล การพยายามใช้ภาษาหรือคำพูดอธิบายลักษณะของพรหมันก็เท่ากับพยายามแกะสลักรูปปั้นจากของเหลว ซึ่งแม้จะพยายามสักเท่าไรก็ไม่อาจประสบความสำเร็จได้ วิธีเดียวที่จะเข้าถึงสภาวะของพรหมันที่แท้จริงได้คือ ญาณทัตสนะ (สุนทร ฌ รังสี, 2525 : 238-239) ในภายหลังมหาตมะ คานธีได้กล่าวยอมรับในความเชื่อของลัทธินี้ (Kumar, 1968 : 25)

สำหรับศาสนาเซน สัจหรือ สัจย์ เป็นหลักธรรมในหลักอนุพรต 5 มีความหมายถึง สัจจะ ความจริง ผู้เคารพในศาสนาเซนต้องมีความเชื่อสัจย์ทั้ง กาย วาจา ใจ ไม่พูดเท็จ หลักธรรมของศาสนาเซนกำหนดไว้ว่าผู้พูดต้องพูดแต่ในสิ่งที่เป็นความจริงเท่านั้น การพูดต้องก่อให้เกิดความรื่นรมย์และไม่เกิดโทษต่อผู้อื่น หากว่าพูดความจริงแล้วทำให้ชีวิตอื่น ไม่ว่าจะคนหรือสัตว์ต้องสูญเสียไป การพูดเช่นนั้นถือเป็นเรื่องที่ไม่สมควรได้รับการตำหนิ ดังนั้น หลักการเรื่อง “สัจย์ จึงต้องนำมาใช้กับหลักอหิงสาเท่านั้น” (ธนู แก้วโอภาส, 2536 : 60)

เป็นที่น่าสังเกตว่าในศาสนาเซน สัจย์ไม่มีการกล่าวถึงพระผู้เป็นเจ้า หรือพรหมัน เช่น ศาสนา ฮินดู เนื่องจากศาสนาเซนเป็นศาสนาอเทวนิยม ซึ่งปฏิเสธการมีอยู่ของพระผู้เป็นเจ้า แต่ความหมายของสัจย์ในศาสนาเซนก็มีความคล้ายคลึงกับสัจย์ของศาสนาฮินดูซึ่งมีความหมายถึงความจริงหรือสัจจะ สัจย์ในศาสนาฮินดู จึงเป็นข้อปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้น (โมกษะ) เช่นเดียวกับศาสนาเซน และหลักคำสอนของศาสนาฮินดู ที่มีจุดมุ่งหมายรวมถึงการรักษาความสัจย์ทั้งวาจาและใจเช่นเดียวกัน แม้ว่าศาสนาเซนจะไม่ยอมรับเรื่องการมีอยู่ของพระผู้เป็นเจ้า แต่หลักคำสอนอนุพรต 5 และมีอิทธิพลกับมหาตมะ คานธี ดังในบทที่ 2 ที่กล่าวมาแล้ว โดยเฉพาะหลักอหิงสาซึ่งเป็นหัวใจของศาสนาเซน

สำหรับมหาตมะ คานธี สัจย์ถือเป็นสัจจะหรือความจริงอันสูงสุดที่แสดงถึงเอกภาพของชีวิตทั้งปวง ความจริงไม่ได้หมายถึงแต่เพียงวาจาสัจย์ แต่ยังหมายถึงความถึงมโนสัจ และความจริงก็ยังไม่ได้หมายความว่าแค่เพียงสัมพัทธสัจ แต่ความจริงยังหมายถึง

ความถึงปรมาตถสัจ หรืออีกนัยหนึ่งคือหลักธรรมอันเป็นนิรันดร์ คือพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าด้วย (มหาตมะ คานธี, 2538 : 5)

มหาตมะ คานธี กล่าวว่า (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, 2534 : 86) สัจย์ หรือ สัจจะคือการแสดงออกในรูปลักษณะแห่งความรักและการรับใช้สรรพสัตว์ “สัจย์” ที่มหาตมะ คานธี เสนอ จึงมีความหมายในเชิงอภิปรัชญาโดยเฉพาะเมื่อท่านได้กล่าวว่า “สัจจะ คือ พระผู้เป็นเจ้าของเจ้า” แทนที่จะกล่าวว่า “พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าคือสัจจะ” เนื่องจาก สัจจะเป็นสิ่งที่ดำรงอยู่จริงแท้แน่นอนไม่มีการเปลี่ยนแปลงผู้ใดที่ไม่เชื่อในความมีอยู่ของพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าก็ไม่อาจปฏิเสธความมีอยู่ของสัจจะหรือความจริง ซึ่งเป็นสิ่งที่เที่ยงแท้ดังนั้นการกล่าวว่า “สัจจะ คือ พระผู้เป็นเจ้าของเจ้า” จึงเป็นคำที่เหมาะสมกว่า “พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าคือ สัจจะ” ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ที่ไม่เชื่อในความมีอยู่ของพระผู้เป็นเจ้าของเจ้ายอมรับได้

พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าในทัศนะของมหาตมะ คานธี “เป็นผู้ทรงพลัง พระองค์ท่านเป็นสารัตถะของชีวิต พระองค์ทรงมีความบริสุทธิ์และทรงเป็นสติสมปกติที่ไม่แปรเปลี่ยนพระองค์ทรงเป็นอนันตะ” (มหาตมะ คานธี, 2539ข : 110) พระผู้เป็นเจ้าของเจ้า เป็นสัจจริงแท้เป็นสัจจะ สำหรับมหาตมะ คานธี แม้ว่าตัวท่านจะไม่เคยพบเห็นพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าท่านก็มีศรัทธาต่อพลังอำนาจและพยายามแสวงหาหนทางที่จะพอเข้าถึงพระผู้เป็นเจ้าของเจ้า

สิ่งสำคัญในการเชื่อในความมีอยู่ของพระผู้เป็นเจ้าของเจ้า คือ ศรัทธา ก่อนอื่นมนุษย์ต้องมีทัศนคติในการปฏิบัติตนที่ดีในหลักธรรมของศาสนา มีความเชื่อถือในพระผู้เป็นเจ้าของเจ้า ซึ่งต้องใช้ศรัทธาที่เหนือกว่าเหตุผล มหาตมะ คานธีกล่าวถึงศรัทธาว่า

ศรัทธา คือ สิ่งที่จะพานาวาแห่งชีวิตของเราฝ่าท้องทะเล อันเต็มไปด้วยมรสุมไปสู่ความปลอดภัย ศรัทธาเป็นพลังที่สามารถโยกคลอนภูเขาและกระโดดข้ามน้ำข้ามทะเลได้ ศรัทธาที่กล่าวถึงนี้ คือความรู้สึกที่ว่าพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าประทับอยู่ภายในตัวเราอย่างจริงจังและมีชีวิตชีวาตลอดเวลา ผู้ใดที่บรรลุถึงศรัทธาที่ว่ามานี้ผู้นั้นยินยอมไม่ปรารถนาสิ่งใดทั้งสิ้นแม้ร่างกายจะไม่สมบูรณ์ จิตใจของเขาก็จะมีพลานามัยดี แม้ยากจน เขาก็จะมีความรุ่มรวยทางจิตใจ (มหาตมะ คานธี, 2539ข : 117) ความเชื่อในพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าจะต้องมีศรัทธาที่อยู่เหนือกว่าเหตุผลเป็นพื้นฐาน อันที่จริงแล้ว

แม้การบรรลุธรรมก็จำเป็นต้องมีศรัทธาเป็นองค์ประกอบ มิฉะนั้นการบรรลุธรรมก็จะดำรงอยู่ไม่ได้ โดยธรรมชาติของสรรพสิ่งแล้ว ความจริงที่น่าจะเป็นเช่นนี้ ใครเล่าจะฝ่าฝืนขอบเขตแห่งความเป็นอยู่ของตนได้ ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า การบรรลุธรรมโดยสมบุรณ์นั้น เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ในชีวิตที่มีตัวตนนี้ ทั้งไม่มีความจำเป็นที่จะเป็นเช่นนั้นด้วย เพียงแต่มีศรัทธาอย่างจริงจังและหนักแน่นก็สามารถที่จะบรรลุ ความสูงส่งทางจิตใจที่มนุษย์พึงจะบรรลุได้ (มหาตมะ คานธี, 2539 ข : 99)

เป็นที่น่าสังเกตว่าความเข้าใจเกี่ยวกับพระผู้เป็นเจ้าของมหาตมะ คานธี ได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปอย่างสำคัญ กล่าวคือ ความเป็นบุคคลาธิษฐาน เป็นองค์เคารพบูชา เป็นที่รวมแห่งศรัทธาได้ลดความสำคัญลงไป แต่การพิจารณาว่าพระผู้เป็นเจ้าของคือความจริงได้มาแทนที่ การที่มหาตมะ คานธีเสนอว่า พระผู้เป็นเจ้าของ คือ สัจจะ หรือความจริง ย่อมเป็นการเสริมสร้างลักษณะสากลให้แก่พระผู้เป็นเจ้าของ ทำให้ศาสนาใดก็ได้ที่เชื่อในสัจจะหรือความจริงย่อมถือได้ว่าถูกต้องทั้งสิ้น การเสนอความคิดครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงการพยายามทำให้ศาสนากลายเป็นเรื่องสากล (สุวรรณา สถาอานันท์, 2533 : 148)

อหิงสา

อหิงสา มาจาก อ + หิงสา อ.แปลว่า ไม่ หิงสา คือ การฆ่า การทำร้าย การเบียดเบียน ดังนั้น ความหมายทั่วไปของอหิงสา คือการไม่ฆ่า ไม่ทำร้าย ไม่เบียดเบียนไม่ใช้ความรุนแรงทั้งด้านร่างกายและจิตใจ (Raghavan, 1973 : 178) อหิงสาเป็นหลักจริยธรรมสูงสุดในศาสนาเชนและจัดว่าเป็นรากแก้วของศาสนาฮินดู เป็นธรรมะสำคัญในศาสนาพุทธ อัลเบิร์ต ชไวทเซอร์ ได้อธิบายถึงความหมายของอหิงสาว่า หิงสามาจากคำว่า หนะ ซึ่งแปลว่า ฆ่า ทำลาย หิงสา จึงแปลว่าเจตนาที่ฆ่า ดังนั้น อหิงสา จึงหมายความว่า การไม่มีเจตนาที่จะฆ่า หรือ ทำร้าย (บอนดูเรนต์, 2536 : 12)

อหิงสาเป็นแนวความคิดที่มีแต่ก่อนในยุคพระเวท การฆ่าสัตว์เพื่อบูชายัญ ต่อบรรพบุรุษและเทพเจ้าเป็นการกระทำที่ไม่ผิดศีลธรรม อหิงสาในพระเวทหมายถึง อหิงสาเพราะว่าเน้นถึงหน้าที่ทางศีลธรรม และการกระทำอหิงสามีความสำคัญเหมือนกับ อหิงสา ในแง่ที่ว่าทั้งสองสิ่งนี้จะก่อให้เกิดผลที่ดี อหิงสาในพระเวทมีปรากฏใน มหาภารตะ ความรุนแรงที่กระทำต่อผู้กระทำชั่วเพื่อคงไว้ซึ่งสิ่งที่ดีกว่าถือเป็นการ กระทำของอหิงสา (ชวลี ไชยธีระพันธ์, 2522 : 74)

ในทัศนะของศาสนาเชน อหิงสา คือ การละเว้นจากการประทุษร้ายสิ่งมีชีวิต ทั้งปวง อหิงสาเป็นแนวคิดหลักของศาสนาเชนที่พัฒนาขึ้นในอินเดียในช่วงเวลาเดียวกับศาสนาพุทธ ซึ่งมีอิทธิพลต่อมหาตมะ คานธีและชาวคุชราต ผู้ปฏิบัติในหลักศาสนา เชนจะถูกผูกมัดด้วยคำสาบาน เช่นการไม่ทำลายสิ่งมีชีวิตทุกชนิด หลีกเลี่ยงการพูดปด หลอกหลวง การไม่ลักขโมย การข่มความต้องการทางเพศ และไม่ยึดติดกับทรัพย์สิน อหิงสาถือเป็นคำสาบานในข้อแรกและเป็นคำสาบานที่ต้องเข้มงวดที่สุด (ธงไชย พรหมปก, 2537 : 137)

อหิงสา ในความคิดของมหาตมะ คานธี ไม่ได้แตกต่างจากความหมาย ทั่วไปของอหิงสามากนัก เพียงแต่ท่านได้เสนอความคิดบางแง่มุม ที่อาจจะกว้างออกไป อีก กล่าวคือ สำหรับท่านอหิงสา มีความหมายทั้งด้านบวกและด้านลบ

ทฤษฎีเรื่องความจริง หรือสัจจะ (พระเจ้าเป็นเจ้าของ) ของมหาตมะ คานธี อาจทำให้เราเข้าใจความคิดเรื่องอหิงสาของท่านมากขึ้น มหาตมะ คานธี ได้กล่าวว่า

ข้าพเจ้าไม่มีอะไรใหม่ที่สอนสังคมหรอก หลักความจริงและอหิงสา เป็นสิ่งที่เก่าแก่เหมือนกับภูผา (มีมานานแล้ว) หากสิ่งข้าพเจ้าได้ทำคือ การทดลองความจริงเท่านั้น ในการทำแบบนี้ข้าพเจ้าย่อมทำผิดพลาดไป บ้าง แต่ข้าพเจ้าได้เรียนรู้ประสบการณ์จากความผิดพลาดนั้น ๆ และแท้จริงแล้วจากการตามหาความจริงนี้เองที่ทำให้ข้าพเจ้าได้ค้นพบอหิงสา มันยากที่จะแยกความจริงและอหิงสา ออกจากกันเหมือนเหรียญที่มี 2 ด้าน ใครจะสามารถบอกได้ว่าด้านไหนเป็นหัว ด้านไหนเป็นก้อย อหิงสาจึงเป็นเสมือนวิถีทางและหน้าที่สูงสุด ส่วนความจริงหรือสัจจะ

(พระผู้เป็นเจ้า) คือ จุดหมายปลายทาง ที่เราต้องการจะบรรลุ หากเราเอาใจใส่ต่อวิถีทาง เราจะสามารถบรรลุจุดหมายได้ตามความต้องการ (Lal, 1987 :107-108)

มหาตมะ คานธี ใช้หิงสา เพื่อแก้ไขปัญหาค่าต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งในประเทศอินเดียและประเทศแอฟริกาใต้ การต่อสู้แบบโดยสันติวิธี จึงถูกนำมาใช้ ในทางการเมือง เช่น การหยุดงาน การไม่ให้ความร่วมมือ การอดอาหาร และการถือแพ่ง วิธีการเหล่านี้ล้วนเป็นวิธีการต่อสู้ที่ปราศจากความรุนแรง ลักษณะของวิธีการต่อสู้แบบสันติวิธีเช่นนี้ เพื่อต้องการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและการกระทำของฝ่ายตรงข้ามให้สำนึกผิด และยอมใจอ่อน มหาตมะ คานธี ให้ความสำคัญทั้งกลยุทธ์และยุทธศาสตร์ของอหิงสา การต่อสู้ทางการเมืองของท่านได้นำอหิงสาเข้ามามีส่วนร่วมในการต่อสู้ ประชาชนที่ศรัทธาในตัวท่านจึงได้ร่วมมือกันปฏิบัติตามหลักอหิงสา ทำให้กลยุทธ์ของท่านมีการแพร่กระจายเป็นที่รู้จักและได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น อหิงสาอาจเป็นวิธีการต่อสู้ที่ไม่ใช้ความรุนแรง แต่อหิงสาไม่ใช่วิถีของคนขี้ขลาด ความขลาดเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นไม่ได้สำหรับวิธีการของอหิงสา ผู้ที่เข้าใจถึงอหิงสาต้องเป็นผู้ที่มีความอดทนกล้าหาญ และมีสติจะ หากเกิดเหตุการณ์ที่ต้องใช้ความรุนแรงเพื่อป้องกันตัว หิงสาก็เป็นสิ่งจำเป็นและมีเกียรติดีกว่าการอยู่เฉยๆ ซึ่งเป็นลักษณะของคนขี้ขลาดและไม่ใช้ลักษณะของบุรุษ (D.G., 1910 : 145) อย่างไรก็ตามเมื่อหิงสาจะเป็นหลักการของการไม่ใช้ความรุนแรง แต่หากเกิดเหตุการณ์ที่ต้องใช้ความรุนแรง (หิงสา) โดยไม่มีทางเลือก เช่น พ่อจำเป็นต้องตีก่อนที่จะมาถลกของคตนั้นยอมเป็นสิ่งทีกระทำได้ ทั้งนี้เพื่อปกป้องคนที่ตนเองรักในกรณีนี้หิงสาถือเป็นสิ่งจำเป็น เพราะเป็นการทำเพื่อปกป้องชีวิตของผู้อื่น มหาตมะ คานธีได้กล่าวถึงหิงสาว่า “หากว่าทางเลือกเหลือเพียง 2 ทางคือ ระหว่างความขลาดกับหิงสาแล้ว ข้าพเจ้าเลือกหิงสา ข้าพเจ้าพร้อมที่จะใช้กำลังเป็นพันครั้ง แต่ไม่ยอมเป็นคนขี้ขลาดตาขาว” (Bose, 1968 : 162)

มหาตมะ คานธี มีทัศนคติต่อการใช้กำลังอาวุธ และความรุนแรงว่าเป็นเครื่องหมายของคนขี้ขลาด ท่านยืนยันว่าหิงสาไม่เคยบั่นทอนจิตใจ ขณะที่ความขลาดบั่นทอนจิตใจเสมอ “เราไม่สามารถสอนอหิงสาให้แก่คนที่กลัวตายหรือไม่มีพลังในการต่อต้าน หนูที่ช่วยตัวเองไม่ได้มิใช่พวกอหิงสา เพราะมันจะถูกกินแมวเสมอ มันยอม

อยากจะกินแมวหากทำได้ แต่มันก็ต้องหนีแมวเสมอ เราไม่เรียกหนูว่าจิ้งจอก เพราะมันถูกสร้างมาให้มีนิสัยอย่างนั้น แต่คนซึ่งทำตัวเยี่ยงหนูเมื่อประสบอันตราย สมควรที่จะถูกเรียกว่าคนขลาด เขามีความรุนแรงและความเกลียดในจิตใจ และพร้อมจะฆ่าศัตรูหากทำได้โดยตัวเองไม่เดือดร้อนคนเช่นนี้เป็นคนแปลกหน้าสำหรับอหิงสา”

(บอนคูเรนต์, 2536 : 17)

อหิงสาสำหรับมหาตมะ คานธี มีความหมายทั้งด้านบวกและด้านลบ อหิงสาในด้านบวก หมายถึง ความรัก ความเมตตา เสียสละ และการให้อภัยพร้อมที่จะยอมรับความเจ็บปวด เพราะศัตรูที่แท้จริงมิใช่ผู้กระทำผิด แต่ได้แก่อำนาจของความผิด ความชั่วร้ายซึ่งอยู่ในตัวทุกคนมากบ้างน้อยบ้าง ศัตรูภายนอกนั้นกำจัดได้ง่าย แต่ศัตรูภายในกำจัดได้ยาก เราควรปฏิบัติต่อศัตรู ด้วยความรัก ความเมตตา ต่อสู้และพยายามเป็นนายกับศัตรูภายในเช่น กิเลส เป็นต้น แล้วจะพบกับความจริง การจะเปลี่ยนจิตใจของผู้อื่นต้องใช้ความอดทนและความพยายามไม่ใช่ความรุนแรง เราต้องรู้จักการให้อภัย มีความรัก ความเมตตาต่อศัตรูแต่ความรักจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากเราไม่พยายามที่จะละทิ้งความพยาบาท ความโกรธ ความเกลียด การประสงคร้าย อิจจาริยาหรือการแก้แค้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความรัก ซึ่งความรักสำหรับมหาตมะ คานธี เป็นพลังที่จะยกระดับและชำระล้างจิตใจ ในอันที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจ อภัยซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นหนทางที่นำไปสู่ความสามัคคี การจะทำให้คนเรารักกันแม้จะดูเป็นเรื่องยากมากกว่าที่คนเราจะเกลียดกัน โดยเฉพาะการรักศัตรู ผู้ที่จะเข้าถึงอหิงสาได้ต้องเป็นผู้ที่มีความเข้มแข็ง อดทน และมีสติจะจึงจะสามารถฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆได้

อหิงสาในด้านลบ ได้แก่ การไม่ฆ่า ไม่เบียดเบียน ไม่ก้าวร้าว มุ่งร้ายต่อผู้อื่นทั้ง ภาย วาจา และใจ อหิงสาจะมีความสมบูรณ์ได้ต้องปราศจากการอคติ ดังนั้นอหิงสาจึงไม่ใช่แค่การละเว้น ที่จะทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บ แต่ควรจะมีทัศนคติด้านบวก (ความรัก) ต่อเพื่อนมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ

จะเห็นได้ว่าอหิงสาของมหาตมะ คานธี เป็นหลักจริยศาสตร์ที่ใช้ความคิดทางศีลธรรมเป็นพื้นฐาน อหิงสาจึงมีความหมายสูงกว่าตัวอักษร อหิงสาสัมพันธ์กับชีวิต ศาสนา และการเมือง อหิงสาเป็นวิถีทางแห่งชีวิต เพราะอหิงสาไม่ได้มีขอบเขตจำกัด

เฉพาะพฤติกรรมมนุษย์เพียงอย่างเดียว แต่หากเป็นวิถีทางทั้งชีวิตที่เกี่ยวข้องกับ ศาสนา เศรษฐกิจ การเมืองและกิจกรรมอื่นๆ ในฐานะนักนิยมประชาธิปไตย มหาตมะ คานธี ได้กล่าวถึงอหิงสาว่า “ประชาธิปไตย ไม่อาจรุ่งเรืองได้ถ้าปราศจากอหิงสา ประชาธิปไตยที่แท้จริงของปวงชน ไม่อาจได้มาโดยอาศัยวิธีการที่ไม่เป็นสังฆกรรมและความรุนแรง เพราะเหตุผลที่ว่าความมีประโยชน์ที่แท้จริงของประชาธิปไตยนั้น ก็เพื่อจะกำจัดข้อกีดกัน โดยผ่านวิธีการที่จะทำให้ผู้สงสัยหรือมีปัญหาหมดความสงสัย แต่ข้อนี้ไม่อาจจะให้อิสรภาพแก่บุคคลอย่างแท้จริงได้ อิสรภาพของบุคคลที่แท้จริงมีบทบาทสมบูรณ์ที่สุด ก็ภายใต้่อหิงสาที่ไม่เปลี่ยนแปลงเท่านั้น” (จานงศ์ อภิวณสิทธิ์, 2524 : 188)

และในฐานะนักการศาสนา มหาตมะ คานธีได้นำอหิงสามาเป็นวิถีทางในการดำเนินชีวิต โดยมีหลักความเชื่อในพระผู้เป็นเจ้า มหาตมะ คานธีให้ทัศนะต่อหลักการอหิงสว่าเป็นหลักสากล สามารถใช้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ไม่จำกัดเพศและวัย ไม่ต้องใช้อุปกรณ์ อาศัยแต่เพียงความจริงใจ และเจตนาที่บริสุทธิ์ สิ่งสำคัญต้องต้องมีความศรัทธาในพระผู้เป็นเจ้า เพราะความศรัทธาในพระผู้เป็นเจ้าจะนำไปสู่ความรักต่อเพื่อนมนุษย์ ดังนั้นความศรัทธาในพระผู้เป็นเจ้าถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับอหิงสา ศรัทธาที่ข้าพเจ้ามีต่ออหิงสานั้น มีอยู่เหนือสิ่งอื่นใดในโลกและนอกโลก ศรัทธาในอหิงสาของข้าพเจ้ามีมากเท่า ๆ กับศรัทธาที่ข้าพเจ้ามีต่อสัจจะ

สำหรับข้าพเจ้าแล้ว สัจจะมีความหมายเช่นเดียวกับอหิงสา ข้าพเจ้าจะเข้าถึงสัจจะก็ด้วยการประพฤติปฏิบัติอหิงสา (มหาตมะ คานธี, 2539 ข. : 155)

กล่าวโดยสรุป อหิงสาเป็นสิ่งที่ต้องอาศัยศรัทธา ความรัก ความจริงใจ อหิงสาเป็นหลักของการดำเนินชีวิตเป็นคำสอนที่เปี่ยมไปด้วยศีลธรรม อหิงสาจึงเป็นเรื่องของจิตใจ อหิงสาไม่ได้เป็นเพียงแค่หลักการ แต่อหิงสาเป็นพลังอาวุธที่มีเดชานุภาพ ด้วยเหตุนี้อหิงสาจึงเป็นหลักธรรมสูงสุดสำหรับมหาตมะ คานธี ซึ่งควรจะแสดงออกในรูปของความรัก ความเมตตา เสียสละ และให้อภัยซึ่งกันและกัน

สัตยาเคราะห์ : กลไกเพื่อแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี

มหาตมะ คานธี ตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของความสัตย์และการไม่ใช้ความรุนแรง ในทางทฤษฎีเราสามารถเข้าถึงสัตย์ได้ หากเราปฏิบัติตามหลักอหิงสา ด้วยเหตุนี้มหาตมะ คานธี จึงพยายามพัฒนาวิธีการอหิงสา ซึ่งท่านได้ให้ชื่อว่า สัตยาเคราะห์ มีความหมายถึง พลังแห่งความสัตย์ สัตยาเคราะห์เป็นพลังที่เกิดจากความรักและความจริง มหาตมะ คานธี เรียกมันว่าเป็นพลังแห่งวิญญาณอันซึ่งเป็นพลังของจิตวิญญาณที่อาศัยอยู่ในร่างกาย มหาตมะ คานธีอธิบายลักษณะของสัตยาเคราะห์ว่า

มันเทียบได้กับพลังแห่งความสัตย์ (Truth - Force) ในภาษาอังกฤษ ข้าพเจ้าคิดว่าตลอดศตวรรษก็เรียกมันว่า พลังแห่งวิญญาณหรือพลังแห่งความรัก ซึ่งมันก็เป็นเช่นนั้น ถ้าพิจารณาขอบเขตที่จำกัดที่สุดแล้ว พลังที่ว่านี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความช่วยเหลือทางการเงินหรือวัตถุอื่นๆ แม้แต่ในรูปแบบของพลังหรือการใช้ความรุนแรงทางกายภาพ ที่จริงแล้วความรุนแรงนั้นเป็นปฏิปักษ์ต่อพลังทางวิญญาณที่ยิ่งใหญ่นี้ ซึ่งมีเพียงผู้ที่ต้องการทำลายความรุนแรงเท่านั้นที่จะใช้มัน มันเป็นพลังที่สามารถใช้ได้ทั้งปัจเจกบุคคลและชุมชน รวมถึงการนำไปใช้ในกิจกรรมทางการเมืองและครอบครัวด้วย ความสามารถที่เป็นสากลดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นถึงความถาวรและความแข็งแกร่งของมัน สัตยาเคราะห์สามารถนำไปใช้ได้กับทุกเพศ ทุกวัย มันไม่จริงเลยที่จะมีใครกล่าวว่า สัตยาเคราะห์เป็นพลังที่มีไว้สำหรับผู้อ่อนแอปฏิบัติเท่านั้น ตราบใดก็ตามที่พวกเขาไม่สามารถใช้ความรุนแรงต่อสู้กับความรุนแรง

(Lal, 1987 : 113)

สัตยาเคราะห์ถูกนำมาใช้ครั้งแรกที่ประเทศแอฟริกาใต้ขณะนั้นรัฐบาลนาตาล (Natal) ได้เสนอพระราชบัญญัติยกเลิกสิทธิของชาวอินเดีย มหาตมะ คานธี ซึ่งในขณะนั้นได้เดินทางเพื่อไปว่าความในแอฟริกาใต้ จึงได้รวมกลุ่มกับชาวอินเดียที่อาศัยอยู่ในประเทศแอฟริกาใต้ เพื่อจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อประท้วงรัฐบาลของแอฟริกาใต้ หลังจากนั้นชาวอินเดียทั้งหมดในแอฟริกาใต้จึงได้นัดหยุดงาน กลุ่มผู้เข้าร่วมสัตยาเคราะห์ได้โทรเลขส่งถึงรัฐบาลในนามของคณะกรรมการชาวอินเดีย ผลปรากฏว่าการเสนอพระราชบัญญัติตัดสิทธิของชาวอินเดียได้ถูกยกเลิก

สัตยาเคราะห์ มาจากคำว่า สัตยะ หรือสัจจะ + อาครุหะ สัตยะหรือสัจจะมี ความหมายคือ ความจริง อาครุหะ มีความหมายคือ การยึดมั่น สัตยาเคราะห์จึงหมายถึงการยึดมั่นในความจริง (มหาตมะ คานธี, 2538 : 2) สัตยาเคราะห์เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติ สัตยาเคราะห์จึงต้องการความรัก ความจริงใจที่จริงแท้ต่อความสัตย์ เนื่องจากความสัตย์เป็นตัวแทนของพระเจ้า ดังนั้นจึงต้องใช้วิธีปฏิบัติที่เคร่งครัดและจริงจัง

หลักการพื้นฐานของสัตยาเคราะห์ต้องมีความรัก มหาตมะ คานธีมองว่า สัตยาเคราะห์เป็นการปฏิบัติตามหลักศาสนา มันเป็นความเชื่อทางศาสนาที่ว่าเบื้องหลังสิ่งมีชีวิตและสิ่งที่ไม่มีชีวิตทั้งหลายนั้น มีพระเจ้าอยู่เพียงองค์เดียวและพระเจ้าองค์เดียวกันนี้เองที่สถิตอยู่ในตัวเราทุกคน สิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานของความรัก เพราะมนุษย์ต้องมีความรัก ความศรัทธาในพระเจ้า แล้วจะมีความรักต่อเพื่อนมนุษย์ (ตามความเชื่อของศาสนาฮินดู) สัตยาเคราะห์จึงต้องใช้ความรักในการปฏิบัติความเชื่อทางศาสนาเกี่ยวกับสัตยาเคราะห์ อีกประการหนึ่งคือ ความจริงแล้วทุกๆ นิกายในศาสนาฮินดูที่เคร่งครัดเชื่อในการเวียนว่ายตายเกิด มหาตมะ คานธีมีความเชื่อเกี่ยวกับการเกิดใหม่ว่าเป็น สภาวะเบื้องต้นของสัตยาเคราะห์ สัตยาเคราะห์เป็นปฏิบัติการที่ต้องการตามหาความสัตย์อย่างจริงจัง ไม่เห็นแก่ตัว ไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ และผู้ที่จะสามารถปฏิบัติได้ตามทางของสัตยาเคราะห์ ก็ต้องมีความเชื่อว่า เขาจะได้รับผลจากการกระทำความดีในชาตินี้หรือชาติหน้า

ทางด้านการเมือง สัตยาเคราะห์เป็นการนำเอาความรัก ซึ่งเป็นกฎแห่งชีวิตมาใช้เพื่อส่งเสริมให้ทุกชีวิตมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ทฤษฎีการเมืองของ

สัตยาเคราะห์จะต่อต้านการกระทำที่รุนแรง แต่จะส่งเสริมผลประโยชน์ที่ทุกคนควรจะได้รับ และมุ่งเน้นให้ทุกคนกระทำแต่ความดี ดำรงตนให้อยู่ในสัจจะและศีลธรรม สัตยาเคราะห์สำหรับมหาตมะ คานธีเป็นกฎแห่งความรักที่มีความเป็นสากล กล่าวคือเป็นหลักสากลที่นำมาใช้กับสถานการณ์ทั่วไป เป็นวิธีการที่ยึดถือหลักจริยศาสตร์ที่สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นพลังทางจิตหรือพลังแห่งสัจจะและพลังของสัจจะจะแสดงผ่านอหิงสา ซึ่งการเข้าใจว่าสัตยาเคราะห์เป็นเพียงแค่วิธีการอาจจะไม่มีความหมาย เพราะสัตยาเคราะห์ในเชิงปฏิบัติเป็นเรื่องของระบบคุณค่า อันเป็นเป้าหมายสูงสุด ซึ่งคือสัจจะหรือพระเจ้า

ดังนั้น สัตยาเคราะห์จึงจำเป็นต้องมีพื้นฐานของความรัก แม้แต่ความรักต่อฝ่ายตรงข้าม ความเกลียดชังเป็นสิ่งที่ขัดขวางความสำเร็จของสัตยาเคราะห์ ฝ่ายผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์ต้องมีความไวเนื้อเชื้อใจในความคิดของฝ่ายตรงข้าม และความรักที่มีต่อฝ่ายตรงข้าม จะทำให้เขาตระหนักถึงการเป็นพวกเดียวกัน เราจึงต้องมีความเคารพต่อฝ่ายตรงข้าม สัตยาเคราะห์ต้องการชักชวนให้ผู้กระทำผิดหยุดการกระทำนั้น เพราะฉะนั้นผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์จึงต้องมีความอดทน อดกลั้นเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้กระทำผิดไม่สามารถมองเห็นความผิดของตัวเองได้ทันที แต่เขาอาจต้องใช้เวลาในการเอาชนะความโกรธ ความเกลียดของเขา ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์จะต้องรอสอดทน เพื่อให้ผู้กระทำผิดสำนึกได้ มหาตมะ คานธี ได้อธิบายเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

สัตยาเคราะห์ คือ พลังที่ต่อต้านความรุนแรง และความอยุติธรรม ความรุนแรงและความอยุติธรรม เป็นความชั่วร้ายซึ่งเกิดจากการไม่ใส่ “ความจริง” ดังนั้นถ้าเราต่อต้านสิ่งชั่วร้ายด้วยสิ่งชั่วร้าย ต่อต้านความรุนแรงด้วยความรุนแรง และต่อต้านความโกรธด้วยความโกรธ เท่ากับเราเติมเชื้อเพลิงให้กับไฟ ดังนั้นเราจึงควรปฏิบัติตามหลักอหิงสาเพื่อให้เกิดพลังที่มีประสิทธิภาพที่สุด ในการต่อต้านสิ่งชั่วร้าย สิ่งนั้นก็คือ สัตยาเคราะห์ (Kumar, 1987 : 114)

ด้วยเหตุผลที่สัตยาเคราะห์ เป็นปฏิบัติการที่ไร้ความรุนแรงและมีเป้าหมายคือ ความเปลี่ยนแปลง มหาตมะ คานธี จึงมีเงื่อนไขในการปฏิบัติ 4 ประการ (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, 2534 : 88)

1. ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์ต้องไม่มีความเกลียดชังฝ่ายตรงข้ามอยู่ในใจ ในข้อนี้เป็นการชี้ให้เห็นถึงความคิดของท่านมหาตมะ คานธี ในแง่ที่ผู้ปฏิบัติต้องมีความรักเป็นพื้นฐาน ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์ต้องปราศจากอคติและความอาฆาต มหาตมะ คานธีถือว่าทุกคนมีความเสมอภาค ไม่ว่าชายหรือหญิง อิสลามหรือฮินดู ทุกคนล้วนเป็นญาติกันทั้งสิ้น มนุษย์ทุกคนควรมีความรัก เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ถึงแม้ว่าความรัก ความเห็นอกเห็นใจ ต่อฝ่ายตรงข้ามเป็นสิ่งที่กระทำได้ยากก็ตาม แต่หากว่าเราสามารถปฏิบัติได้ย่อมเป็นสิ่งประเสริฐ เงื่อนไขสัตยาเคราะห์ในข้อนี้จึงสัมพันธ์กับหลักการของอหิงสาทั้งในด้านบวกและด้านลบ

2. ประเด็นในการต่อสู้ต้องเป็นประเด็นที่มีเนื้อหาจริงจังและเป็นเรื่องที่ถูกทำนองคลองธรรม

กรณีการต่อสู้ของสัตยาเคราะห์ถือเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความอดทนอดกลั้น การปฏิบัติสัตยาเคราะห์ต้องควบคู่ไปกับศีลธรรม ใส่ใจต่อการปฏิบัติ ประเด็นของการต่อสู้จึงจำเป็นต้องเป็นเรื่องที่มีเนื้อหาสาระ และเป็นเรื่องที่ดี ถูกต้องสำหรับสังคม หากเป็นเรื่องที่ขาดสาระ หรือเป็นเรื่องที่ขัดต่อศีลธรรม สังคม สัตยาเคราะห์จะไม่เข้าไปเกี่ยวข้อง

3. ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์ต้องพร้อมที่จะทนทุกข์ทรมานถึงที่สุด

สัตยาเคราะห์ มีความหมายถึง ความเชื่อในสังขธรรม และการสนับสนุนสังขธรรม ผู้ที่เชื่อในหลักธรรมเป็นนักปฏิวัติผู้ยิ่งใหญ่ มหาตมะ คานธี เป็นผู้ที่เคารพในกฎของศีลธรรมอย่างเคร่งครัด ท่านจึงให้สัตยาเคราะห์ขึ้นอยู่กับหลักการ 2 อย่าง คือ 1. สังขธรรมและศรัทธาในสังขธรรม 2. การดำเนินตามสังขธรรมนั้นต้องมีความต่อเนื่องและมั่นคง โดยอาศัยหลักสัตยาเคราะห์และความอดทน เราจึงจะสามารถเปลี่ยนแปลงจิตใจของฝ่ายตรงข้ามได้ มหาตมะ คานธีได้ให้หลักธรรม 3 ประการต่อการปฏิบัติสัตยาเคราะห์ คือ

3.1 สังขธรรม (Truth) สังขธรรมเป็นพลังที่ยิ่งใหญ่ที่สุด สังขธรรมคือ

พระผู้เป็นเจ้า การกระทำทุกอย่างทางสังคมควรจะอยู่ในสังขธรรม ทุกคนต้องพยายามที่จะดำเนินตามสังขธรรมในทุกรูปแบบ สำหรับสังขธรรมยังรวมถึง การไม่มีอคติ ไม่พยายาม อาฆาต ริษยาต่อบุคคลอื่น แม้กระทั่งฝ่ายตรงข้าม ด้วยเหตุนี้ท่านจึงได้ให้

ความสำคัญต่อความรัก เพราะท่านเชื่อในความรักว่าเป็นวิธีการที่แน่นอนที่สุด สำหรับการบรรลุสังขารธรรม

3.2 อหิงสธรรม (Ahimsa) หรือ (Non-Violence) อหิงสธรรมเป็นธรรมะที่แสดงออกถึงความรักต่อทุกคน แม้กระทั่งฝ่ายตรงข้าม อหิงสธรรมต้องไม่มีการทำร้ายทั้งกาย วาจา และจิตใจ มหาตมะ คานธีเชื่อว่าอหิงสธรรมนี้เป็นการกระทำที่ดี รวมเอาทั้งความรัก ความเมตตา เห็นอกเห็นใจต่อทุกคน ซึ่งความรักจะเป็นหนทางที่จะนำพาเราสู่ศีลธรรมและพระผู้เป็นเจ้าในที่สุด หรืออาจกล่าวได้ว่าสังขารธรรม คือ จุดหมายปลายทาง ส่วนความรัก คือ หนทางที่นำไปสู่จุดหมายปลายทางนั้น

การบรรลุถึงสังขารธรรมนั้นไม่ใช่เป็นเรื่องยาก แต่การปฏิบัติอหิงสธรรมเป็นสิ่งที่ยากกว่า เพราะอหิงสธรรมเป็นวิถีทางแห่งชีวิต และเราจะไม่สามารถบรรลุสังขารธรรมหรือสัตยาเคราะห์ได้ ถ้าไม่ปฏิบัติตามหลักอหิงสธรรมอย่างเคร่งครัด

3.3 ตบะธรรม (Self-Torture)

มหาตมะ คานธี กล่าวว่า หนทางแห่งความรักนั้นเต็มไปด้วยขวากหนามและความลำบาก สัตยาเคราะห์นั้นขึ้นอยู่กับความรัก ความรักนี้รวมถึงการเสียสละและความพร้อมในการเผชิญกับความลำบากเพื่อการบรรลุถึงสังขารธรรม ผู้ที่ต้องการบรรลุถึงสังขารธรรมจะต้องพร้อมเมื่อเผชิญกับความยากลำบาก คือ การทรมานตัวเอง ผู้ที่จะปฏิบัติเช่นนี้ได้ต้องเป็นคนกล้า เข้มแข็ง อดทน คนขี้ขลาดไม่อาจจะเป็นผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์ได้ ดังนั้น ตบะธรรมจึง หมายถึง ความอดทน อดกลั้น และพร้อมที่จะประสบกับความทุกข์ทรมานที่จะเกิดขึ้น

สัตยาเคราะห์มิได้เป็นเพียงหนทางที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเท่านั้น แต่สัตยาเคราะห์ต้องมีส่วนที่ทำให้ชีวิตทางเศรษฐกิจ การเมือง มีความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ดังนั้นผู้ที่จะปฏิบัติสัตยาเคราะห์ได้ต้องมีความรัก ความอดทน มีการเสียสละ พร้อมที่จะเผชิญกับความทุกข์ยาก สัตยาเคราะห์ต้องเคร่งครัดต่อธรรมะทั้ง 3 หลักการนี้

4. ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์ต้องสวดภาวนาต่อพระผู้เป็นเจ้า เพราะพระผู้เป็นเจ้าเป็นสิ่งจำเป็นต่อสัตยาเคราะห์ ดังที่เคยกล่าวไว้ในบทที่แล้วว่า พระผู้เป็นเจ้า เป็นสิ่งสูงสุดสำหรับมหาตมะ คานธี “ความเชื่อของข้าพเจ้าที่ว่าพระผู้เป็นเจ้านั้นจริงแท้แน่นอน

ยิ่งเสียดกว่าที่ข้าพเจ้าเห็นท่านนั่งอยู่ด้วยกันกับข้าพเจ้าในห้องนี้ ข้าพเจ้ากลัวที่จะพูดได้ว่า ข้าพเจ้าอาจจะมีชีวิตอยู่ได้โดยไม่มีอากาศ ไม่มีน้ำ แต่ข้าพเจ้าจะมีชีวิตอยู่โดยไม่มีพระเจ้า เป็นเจ้านั้นไม่ได้แน่ ท่านอาจจะกลัวเอาดวงตาทั้งสองข้างของข้าพเจ้าออกมา ข้าพเจ้าจะไม่ตาย แต่เมื่อใดที่ท่านระบิดความเชื่อถือในพระเจ้าเป็นเจ้านั้น ข้าพเจ้าเป็น ภัสมฐลีไป เมื่อนั้นข้าพเจ้าต้องตายแน่” (มหาตมะ คานธี, 2539 ข : 115)

มหาตมะ คานธี ให้ความสำคัญต่อพระเจ้าเป็นอย่างมาก ความคิด การกระทำทุกสิ่งทุกอย่างของท่านมาจากการศรัทธาในพระเจ้า มหาตมะ คานธี เชื่อว่าผู้ที่เชื่อมั่นพระเจ้าย่อมกระทำแต่ความดี

ในคัมภีร์ภักตคีตา ของศาสนาฮินดู การสวดภาวนาต่อพระผู้เป็นเจ้า (ภักติโยคะ) เป็นธรรมะสำคัญข้อหนึ่งในการปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้น ภักติโยคะ คือ ความภักดี เชื่อมั่น ศรัทธา และอุทิศตนต่อพระผู้เป็นเจ้า เพราะรู้ว่าพระผู้เป็นเจ้าเท่านั้นที่เป็นความจริงแท้ ความภักดีเช่นนี้จะช่วยเหลือให้ผู้ศรัทธาหลุดพ้น ความภักดีต่อพระผู้เป็นเจ้าต้องแสดงออกด้วยการสวดมนต์ภาวนาและปฏิบัติตนเป็นคนดีมีศีลธรรม เมื่อมีความจงรักภักดีอย่างสูงสุดแล้ว ชีวิตของผู้ศรัทธากับพระผู้เป็นเจ้าจะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความภักดีถือเป็นเรื่องศรัทธาภายในใจและต้องแสดงออกโดยการกระทำที่ดี หากแสดงความภักดีไปตามประเพณี แต่ขาดศรัทธาที่แท้จริง ย่อมไม่สามารถที่จะบรรลุถึงพระผู้เป็นเจ้าได้

सानธันัม นักคานธีวิทยาคนหนึ่งของอินเดีย (ฉวีวรรณ เสรีจกิจ, 2530 : 113) อธิบายว่า ความเข้าใจ ของสัตยาเคราะห์ต้องอาศัยพื้นฐานความเข้าใจในสัจจะ ความรัก อหิงสา ขณะที่สัจจะคือความจริงสมบูรณ์ ความรักและอหิงสา คือ คุณค่าสูงสุดที่ควรเลือกเป็นวิถีชีวิต สัตยาเคราะห์เป็นกิจกรรม ที่วางอยู่บน สัจจะ อหิงสา และความรัก

สัจจะ อหิงสา และสัตยาเคราะห์ จึงเปรียบเสมือนมุม 3 มุมของสามเหลี่ยม สัจจะอยู่มุมบนสุดและการอธิบายโน้ตสั้นทั้ง 3 สิ่งนี้ต้องพึ่งพาอาศัยกัน และสำหรับมนุษย์หากคุณสมบัติ 3 ประการนี้มีอยู่อย่างเหมาะสมในตัวเอง ย่อมมีผลต่อการกระทำ และแบ่งแยกให้เห็นได้ระหว่าง ความถูกต้องและความผิดพลาด และทำให้เขาตระหนัก ได้ถึงการบรรลุคุณค่าทางจิตใจและความสำเร็จของการทำงานอย่างมีสติ มหาตมะ คานธี จึงเป็นผู้ที่ทำให้คุณสมบัติ 3 ประการนี้เป็นไปได้ภายใต้บุคลิกภาพของมนุษย์

สัตยาเคราะห์ คือ ปฏิบัติการที่ไร้ความรุนแรง สัตยาเคราะห์ได้นำเอากฎของความรักมาใช้ทางการเมือง สัตยาเคราะห์เป็นรูปแบบของการต่อต้านอำนาจรัฐ เพื่อเรียกร้องความรักและความยุติธรรม เป้าหมายของสัตยาเคราะห์ก็เพื่อเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น และใช้ในกรณีที่เกิดความขัดแย้ง

หลักการปฏิบัติสัตยาเคราะห์

1. รวบรวมสมาชิก เข้าร่วมปฏิบัติการ
2. โดยสมาชิกทั้งหมดเข้าใจต่อการปฏิบัติสัตยาเคราะห์ (คุณสมบัติของผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์ดูได้จากหัวข้อต่อไป)
3. พิจารณาคู่ต่อหน้าของฝ่ายตรงข้าม นักสัตยาเคราะห์ต้องประเมินสถานการณ์ตลอดเวลาเพื่อกระตุ้นให้ขบวนการดำเนินไปอย่างถูกต้อง และเมื่อพิจารณาสถานการณ์แล้ว ลงความเห็นว่าจะใช้วิธีใดเพื่อปฏิบัติการต่อไป
4. การกระจายข้อมูลการสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญอีกอย่างที่ปฏิบัติการสัตยาเคราะห์จะขาดเสียไม่ได้ เพราะหากขาดการสื่อสารที่ถูกต้องรูปแบบสัตยาเคราะห์อาจไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง
5. การตัดสินใจ ต้องมีความรอบคอบพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์อย่างเหมาะสม
6. พยายามทุกวิถีทางที่จะเอาชนะใจฝ่ายตรงข้าม โดยปราศจากความรุนแรง
7. ยืนยันในเป้าหมายที่กำหนดไว้ แต่อาจโอนอ่อนในสิ่งที่ถูกต้องและไม่มีผลกระทบต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้

สัตยาเคราะห์เป็นการต่อต้านอำนาจรัฐ โดยใช้ปฏิบัติการที่ไร้ความรุนแรง รูปแบบของสัตยาเคราะห์ คือ การไม่ให้ความร่วมมือ (Non-Cooperation) การคือแพ่ง (Civil Disobedience) และโครงการสร้างสรรค์ (Constructive Program) รูปแบบทั้ง 3 ของสัตยาเคราะห์ จะสมบูรณ์ได้ต้องยึดมั่นในสัตย์ ซึ่งคำนึงถึงศีลธรรมของปัจเจกบุคคลกับความยุติธรรมในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสังคม

การไม่ให้ความร่วมมือ เป็นวิธีของสัตยาเคราะห์ที่เป็นการเปลี่ยนแปลงโดยใช้หลักอหิงสการไม่ให้ความร่วมมือเป็นการต่อสู้ที่ไม่ก่อให้เกิดความรุนแรง เป็นการกระทำเพื่อปกป้องสิทธิของตนเองและเพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงต่อสังคมการเมือง

มหาตมะ คานธี เห็นว่าการไม่ให้ความร่วมมือเป็นสิ่งที่ประชาชน พึงกระทำได้แต่ต้องมีศีลธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว การไม่ให้ความร่วมมือต้องไม่ก่อให้เกิดเหตุการณ์ที่รุนแรง จุดมุ่งหมายของการไม่ให้ความร่วมมือคือการทำให้ฝ่ายตรงข้ามหรือรัฐบาลเปลี่ยนแปลงความคิด และหันมาร่วมมือกันพัฒนาสังคมและประเทศชาติ มหาตมะ คานธีกล่าวถึงการไม่ให้ความร่วมมือว่า “ข้าพเจ้าเชื่อว่าทุกคนยอมรับถึงการที่รัฐบาลไม่อาจยืนหยัดโดยปราศจากความร่วมมือจากประชาชน ถ้าประชาชนไม่ให้ความร่วมมือในทุกทางไม่ว่าจะกระทำโดยเจตจำนงหรือถูกบีบบังคับก็ตาม รัฐก็จะสลายตัวไปในที่สุด การร่วมมือกับรัฐยุติธรรมถือเป็นหน้าที่และการไม่ให้ความร่วมมือกับรัฐยุติธรรมก็ถือเป็นหน้าที่เช่นเดียวกัน” (Raghavan, 1973 : 282)

การไม่ให้ความร่วมมือ มีหลายแบบ เช่น การหยุดงาน การอดอาหาร การปิดร้านค้า สำนักงาน การไม่ให้ความร่วมมือกับสถาบัน

การหยุดงาน (Strike) คือ การไม่ให้ความร่วมมือกับผู้ที่ทำให้เกิดความไม่พอใจ มหาตมะ คานธี ได้วางหลักการ 3 ข้อ สำหรับเป็นแนวทางแก่ผู้นำที่ประท้วง คือ การประท้วงจะไม่เกิดขึ้นถ้าปราศจากความทุกข์ยากอย่างแท้จริง การประท้วงจะไม่เกิดขึ้นถ้าไม่มีเงินอุดหนุนของตนเอง และการประท้วงของพลเรือนจะไม่นำมาซึ่งความรุนแรง

การอดอาหาร (Fasting) เป็นการต่อสู้แบบสัตยาเคราะห์ มหาตมะ คานธี กล่าวว่า การอดอาหารส่วนใหญ่เป็นแค่ “การประท้วง” (Hunger Strike) ที่กระทำโดยไม่มีเตรียมการล่วงหน้าและขาดการใคร่ครวญอย่างเพียงพอ มหาตมะ คานธีเชื่อมั่นว่าการอดอาหารเป็นอาวุธที่ทรงประสิทธิภาพที่สุดของสัตยาเคราะห์ แต่ท่านก็ตระหนักถึงว่าการอดอาหารเป็นเรื่องที่ต้องปฏิบัติอย่างระมัดระวัง มหาตมะ คานธีกล่าวถึงการอดอาหารว่า “ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์ควรใช้ชีวิตนี้เป็นวิธีการสุดท้าย เมื่อวิถีทางแก้ไขทางอื่นไม่ได้ผลแล้ว คนที่ไม่มีความแข็งแรงภายในไม่ควรปฏิบัติ การอดอาหารแบบไร้สาระจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดอันตราย” (M.K., 1947 : 87)

การอดอาหารเป็นอาวุธที่แหลมคม มันมีศาสตร์ของมัน เท่าที่ข้าพเจ้าทราบ ไม่มีใครที่มีความรู้พร้อมมูลในเรื่องนี้ การทดลองทำอย่างไม่ถูกหลักวิทยาศาสตร์จะนำอันตรายมาสู่ผู้อดอาหารและอาจจะเป็นผลเสียต่อการที่เขายึดถือ ดังนั้น คนที่ไม่มีสิทธิที่จะอดอาหาร จึงไม่ควรใช้อาวุธนี้ คนที่อาจใช้วิธีนี้ได้ คือ ผู้ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยว

ข้องกับบุคคลที่เป็นเป้าหมายของการอดอาหาร คนเหล่านั้นจะต้องมีความเกี่ยวเนื่องโดยตรงกับสิ่งที่เป้าหมายของการอดอาหาร (บอนคูแรนต์, 2536 : 27)

การปิดร้านค้า สำนักงาน (Hatal) คือ การปิดร้านค้า สำนักงาน ประท้วงรัฐบาลการประท้วงในลักษณะนี้เป็นการประท้วงที่อาศัยความร่วมมือร่วมใจของประเทศที่รวมตัวกันหยุดงาน เมื่อเกิดการหยุดงานขึ้นรัฐบาลก็ไม่สามารถทำการติดต่อค้าขายกับประเทศอื่นได้ การทำงานของรัฐบาลเกิดการหยุดชะงัก ตัวอย่างเช่น การปิดสนามบิน คนขายตั๋วไม่ยอมปฏิบัติหน้าที่ ผู้ที่จะมาติดต่อกับรัฐบาลไม่สามารถที่จะเดินทางมาได้ ทำให้เศรษฐกิจเกิดการขาดสภาพคล่อง รัฐบาลก็เสียหาย ทำให้ไม่มีใครอยากจะทำลงทุน โดยทั่วไปการประท้วงแบบฮตาลนี้จะกระทำในวันเดียวเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ แต่การประท้วงอาจจะยืดเยื้อต่อไปอีกหากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่สามารถที่จะตกลงกันได้ ฮตาลเป็นการประท้วงอย่างเงียบๆต่างจากการประท้วงระดับชาติตรงที่ไม่มีการใช้ความรุนแรง และไม่ได้มุ่งผลประโยชน์ทางการเมือง (ธงไชย พรหมปก, 2537 : 140)

การประท้วงรูปแบบนี้เป็น การประท้วงที่มีผลกระทบต่อพัฒนาประเทศอินเดียเป็นอย่างมาก การไม่ให้ความร่วมมือกับสถาบันหรือการบอยคอต(boycott) เช่น การหยุดไม่ไปโรงเรียน มหาวิทยาลัย สถานที่ทำการของรัฐบาล ทุกคนต้องร่วมใจที่จะไม่ไปทำงาน การไม่ให้ความร่วมมือยังรวมถึงการปฏิเสธในการใช้สินค้าต่างประเทศ การไม่ให้ความร่วมมือในครั้งนี้เป็นการกระทำที่มีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศชาติโดยตรง การบอยคอต สินค้าจากต่างประเทศเป็นความคิดของมหาตมะ คานธี ที่สนับสนุนให้ประเทศอินเดีย แต่งกายแบบวัฒนธรรมดั้งเดิมโดยสวมใส่ผ้าขาว¹ เพื่อบรรเทา ความยากจนของคนในอินเดียและความเป็นไทในที่สุด

การดื้อแพ่ง (Civil Disobedience) เป็นวิธีการต่อสู้ที่ใช้ต่อต้านความไม่เป็นธรรม การดื้อแพ่งเป็นการเรียกร้องสิทธิโดยยอมรับความทุกข์ทรมานด้วยตนเอง การต่อสู้โดยการดื้อแพ่งต้องเป็นการต่อสู้ที่ปราศจากอาวุธและความรุนแรง ผู้ที่จะทำการ

---

¹ผ้าขาว คือ ผ้าที่ทอด้วยมือ หรืออาจเรียกผ้าสวเทิ

คือแพ่งต้องมีความจริงจัง จริงใจต่อหลักการมีระเบียบวินัยไม่ทำทนาย และไม่มีความ
อาฆาตพยาบาทเข้ามาเป็นแรงกระตุ้น การคือแพ่ง ถือเป็นการจงใจฝ่าฝืนโดยตรง และ
ไม่ยอมรับกฎหมายทุกฉบับที่ไม่ชอบด้วยศีลธรรม การคือแพ่งรวมถึงการไม่ยอมจ่าย
ภาษี ผู้ที่คือแพ่งจะไม่ใช้กำลังและไม่ตอบโต้ด้วยการใช้กำลัง แต่เขาจะยินยอมที่จะติด
คุกและยอมรับโทษ การต่อสู้ของสัตยาเคราะห์แบบคือแพ่งนี้เป็นการประท้วงอย่าง
โจ่งแจ้ง และทำให้รัฐรู้ซึ่งถึงความต้องการ การคือแพ่งเป็นการแสดงออกซึ่งความปวด
ร้าวในใจอย่างเข้มแข็ง ไม่มีใครสามารถที่จะบอกได้ว่า การคือแพ่งควรจะปฏิบัติเมื่อใด
ที่ไหนกับบุคคลหรือหน่วยงานใด ไม่มีกฎหมายใดที่จะบ่งชี้ได้ว่าข้อใดก่อให้เกิดอสังค์
ประสพการณ์ของเราเท่านั้นที่จะสามารถชี้ให้เราเห็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริง มหาตมะ คานธี
ได้กล่าวถึงการคือแพ่งว่า “การคือแพ่งเป็นสิทธิโดยชอบธรรมของคนเรา มนุษย์จะหมด
ความเป็นคน หากคือแพ่งไม่ได้ การคือแพ่งไม่ก่อให้เกิดอนาธิปไตย การคืออาญาก่อให้เกิด
อนาธิปไตย” (มหาตมะ คานธี, 2539ข : 213)

โครงการสร้างสรรค์ (Constructive Program)

เป็นปฏิบัติการสัตยาเคราะห์ในเชิงบวกซึ่งมหาตมะ คานธีใช้นามาปฏิบัติใน
ควบคู่ไปกับการต่อต้านการปกครองของอังกฤษ โครงการสร้างสรรค์เป็นการปฏิรูป
สังคมอินเดียให้ประเทศมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ในปีค.ศ. 1927 มหาตมะ คานธี ออกเดิน
ทางไปยังภาคต่าง ๆ ทั้งอินเดียเพื่อส่งเสริมการทอผ้าด้วยมือ และการทอผ้าใช้เอง
หรือที่เรียกว่า ผ้าขาดี่ มหาตมะ คานธี มีความคิดว่าประเทศควรจะพึ่งพาตัวเองให้มาก
ที่สุด และเพื่อความเป็นเอกราช ประเทศควรจะปฏิบัติตนเป็นชาตินิยม คือ ใช้
ทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศ หลีกเลี่ยงการสนับสนุนสินค้าจากต่างประเทศ มหาตมะ
คานธี สนับสนุนแรงงานคนมากกว่าเครื่องจักร เพราะท่านต้องการให้ประเทศดำเนิน
ชีวิตใกล้เคียงกับธรรมชาติมากที่สุด การทอผ้าขาดี่ใช้เองเป็นการเริ่มต้นอิสระภาพทาง
เศรษฐกิจ และความเท่าเทียมกันของทุกคนในอินเดีย

มหาตมะ คานธี ได้กล่าวเกี่ยวกับผ้าขาดี่ไว้ว่า “สำหรับข้าพเจ้าแล้ว ขาดี่
เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชนชาติอินเดีย เป็นสัญลักษณ์

อิสรภาพทางเศรษฐกิจความเสมอภาค”และเป็นดังคำพูดของเขาวุฒาฒ หนัรฐู ที่ว่า
ฟ้าชาติเป็นเครื่องแบบอิสรภาพของอินเดีย (มหาตมะ คานธี, 2524 : 167-168)

โครงการสร้างสรรค์ในอินเดียนอกจากการทอผ้าชาติ แล้วยังมีเรื่องที่ต้อง
กระทำอีกคือ ช่วยเหลือหริชน¹ มหาตมะ คานธี ต้องการแก้ไขปัญหารรณะ
การเศรษฐกิจ การพัฒนาหมู่บ้านและชนบท ตลอดจนให้คำแนะนำประเทศให้มีส่วน
ร่วมทางการเมือง มหาตมะ คานธี ตั้งปณิธานในการสร้างสรรค์ประเทศชาติให้มีความ
เป็นอยู่ให้ดีขึ้น มหาตมะ คานธี กล่าวว่า “งานใดที่มีความสำคัญในการสร้างชาติ เป็น
งานที่มีศีลมีสัตย์ มีความเห็นอกเห็นใจกันดีขึ้น และการกระทำใด ๆ ที่จะช่วยให้พวก
เราจำนวนล้าน ๆ คนมีเงินใช้ การกระทำนั้น ๆ ย่อมได้ชื่อว่าเป็นการสร้างสรรค์ทั้งสิ้น
งานสร้างสรรค์สังคมเช่นนี้ย่อมจะช่วยให้งานด้านการเมืองก้าวไปข้างหน้าและประสบ
ความสำเร็จได้รวดเร็วยิ่งขึ้น” (มหาตมะ คานธี, 2539ก : 139)

คุณสมบัติของผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์

1. ผู้ที่จะปฏิบัติการสัตยาเคราะห์ ต้องมีวินัยและศีลธรรมทางศาสนาคือยึดมั่น
หลักความจริงไม่ว่าจะสูญเสียอย่างไรก็ตาม
2. ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์ ต้องซื่อสัตย์จริงใจ ซึ่งหมายถึงความซื่อสัตย์ต่อจุด
ประสงค์และความจริงใจในความพยายามถ้าปราศจากสิ่งเหล่านี้สัตยาเคราะห์ก็จะมีเพียง
แต่ชื่อเรียกเท่านั้น
3. ผู้ปฏิบัติต้องเป็นสัตยาเคราะห์ คือ ต้องเป็นทหารที่มีระเบียบวินัยเคารพกฎ
เกณฑ์อย่างเคร่งครัด มีความสัตย์เป็นเจ้านาย มีสติเป็นวิถีทาง
4. ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์ ต้องมีจิตใจบริสุทธิ์ ใจกว้างไม่อาฆาตพยาบาท
5. ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์ ต้องมีจุดมหายแน่วแน่ และไม่มีความคิดอย่างอื่น
แอบแฝง

---

¹ หริชน คือ คนที่อยู่ในวรรณะต่ำ

6. ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์ จะต้องไม่กลัวอะไรทั้งสิ้นแม้กระทั่งความตายผู้ใดที่มีความกลัวผู้นั้นย่อมไม่สามารถปฏิบัติสัตยาเคราะห์ได้ ความไม่กลัวนำมาซึ่งความเสียสละ ซึ่งผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์ต้องมีความเสียสละ กล้าหาญและไม่มีความเห็นแก่ตัวใด ๆ ทั้งสิ้น

7. ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์ต้องพร้อมที่จะทนทุกข์ทรมานเพื่อความสัตย์

8. ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์ต้องเป็นผู้ที่สุภาพ เรียบง่าย และอ่อนน้อมถ่อมตน หากผู้ที่ปฏิบัติสัตยาเคราะห์ที่เย่อหยิ่ง และมีความคิดว่าเขากำลังทำสิ่งที่ยิ่งใหญ่อยู่ สัตยาเคราะห์จะกลายเป็นสิ่งที่ไร้สาระทัน ในความคิดของมหาตมะ คานธี การอ่อนน้อมถ่อมตนเป็นหน้าที่ในความดีสูงสุดของการปฏิบัติสัตยาเคราะห์

9. ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์ต้องมีพฤติกรรมที่มั่นคง

10. ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์ต้องมีการปฏิบัติตน ที่สัมพันธ์ระหว่างความคิดและพฤติกรรม มหาตมะ คานธี ให้ทัศนะว่า การมีความคิดหรือพฤติกรรมที่เลื่อนลอยเป็นการเพิ่มความเลวร้ายและสะท้อนให้เห็นความแตกแยกของจิตใจ สัตยาเคราะห์จะประสบผลสำเร็จได้ จิตใจจะต้องมั่นคงเอาชนะต่อความทุกข์ยาก ดังนั้นจึงต้องอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่เขาคิดและกระทำ

11. ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์ต้องมีการควบคุมตนเอง โดยเน้นถึงหลักปรัชญาอินเดีย ซึ่งมีการฝึกฝนคุณธรรมของชีวิต มหาตมะ คานธี เน้นถึงความไม่โลภ การใช้ชีวิตที่ใกล้เคียงกับธรรมชาติ การไม่ถือระบบชนชั้นวรรณะ และการถือพรหมจรรย์

12. ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์ ต้องเป็นนักสังเกตการณ์ที่รวดเร็ว และสามารถแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว และหากเกิดปัญหาเฉพาะหน้าที่บีบบังคับให้ ผู้ปฏิบัติต้องเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ผู้ปฏิบัติต้องซ้มน้ำหนักของสถานการณ์ว่า ควรจะเลือกปฏิบัติสิ่งใดก่อนหรือหลัง แต่สิ่งที่เลือกกระทำไม่ควรเป็นเรื่องไร้ศีลธรรม

13. ผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์ต้องตระหนักในความมีอยู่ของสัตย์ ธรรมชาติของความรักและอหิงสา นักสัตยาเคราะห์จะต้องเชื่อในความมีอยู่และศรัทธาต่อพระผู้เป็นเจ้าเท่านั้น

มหาตมะ คานธี คือ บุคคลที่ส่งเสริมความสัตย์ในการดำเนินชีวิตของผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์และพยายามที่จะใช้ความรักและอหิงสาเข้ามามีส่วนร่วม

สัตยาเคราะห์เป็นหลักการที่ยึดมั่นในหลักความจริงสูงสุด หน้าที่ของผู้ปฏิบัติจึงเป็นการ
กระทำความดีทั้งสิ้น คุณสมบัติของนักสัตยาเคราะห์จะเป็นตัวนำบ่งชี้ความสำเร็จใน
ปฏิบัติการ และปฏิบัติการจะเป็นสิ่งที่จะสรุปความสำเร็จ